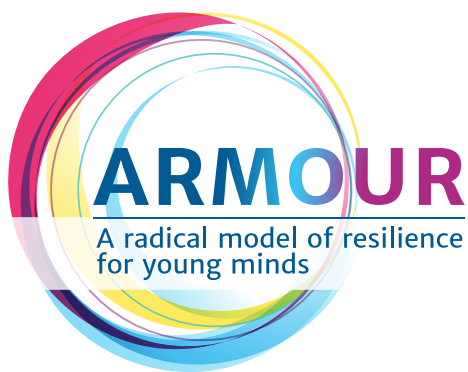

www.armourproject.eu

Handleiding voor Trainers

Training voor Trainers

‘Radicalisering van jongeren voorkomen’

Februari 2021

De inhoud van dit document is volledig ter verantwoording van de schrijvers en kan op geen enkele manier gezien worden als een reflectie van de opvattingen van de Europese Commissie.

Dit project werd gefinancierd door de Internal Security Fund —
Police van de Europese Unie, onder Grant Agreement No. 823683.

Inhoud

Inhoud	1
Samenvatting	4
1. Inleiding	5
2. Opzet van de Workshops	6
2.1. Competenties	6
2.2. Inhoud en Structuur	6
2.3. Oefeningen	7
2.4. Online Uitvoering	7
3. Radicalisering	8
3.1. Algemene Beschrijving van Radicalisering	8
3.2. Push-, Pull- en Persoonlijke Factoren	8
3.3. Gevoeligheid voor Radicalisering	10
4. Coaching en Ouderschap	11
4.1. Wat houdt het in?	11
4.2. Verband met Radicalisering	11
4.3. Workshop Coaching en Ouderschap	12
4.4. Oefeningen	12
5. Kritisch Denken	13
5.1. Wat houdt het in?	13
5.2. Verband met Radicalisering	13
5.3. Workshop Kritisch Denken	13

5.4. Oefeningen	14
6. Omgaan met boosheid	15
6.1. Wat houdt het in?	15
6.2. Verband met Radicalisering	15
6.3. Workshop Omgaan met boosheid	15
6.4. Oefeningen	16
7. Narratieven en Identiteit	17
7.1. Wat houdt het in?	17
7.2. Verband met Radicalisering	17
7.3. Workshop Narratieven en Identiteit	18
7.4. Oefeningen	18
8. Constructief discussiëren	19
8.1. Wat houdt het in?	19
8.2. Verband met Radicalisering	19
8.3. Workshop Constructief discussiëren	19
8.4. Oefeningen	20
9. Conflicthantering	21
9.1. Wat houdt het in?	21
9.2. Verband met Radicalisering	21
9.3. Workshop Conflicthantering	21
9.4. Oefeningen	22
10. Proportionele Overheidsreactie	23
10.1. Wat houdt het in?	23

10.2. Verband met Radicalisering	23
10.3. Workshop Proportionele Overheidsreactie	23
10.4. Oefeningen	24
11. Evaluatie	25
12. e-Learning en Materialen	26
Bronnen	27
Bijlage 1. Structuur Training voor Trainers	30
Bijlage 2. Tijdsplanning voor Dag 1	32
Bijlage 3. Tijdsplanning voor Dag 2	35
Bijlage 4. Tijdsplanning voor Dag 3	38
Bijlage 5. ARMOUR's Impact Assessment methodiek	40

Samenvatting

Project ARMOUR dient als ondersteuning voor eerstelijnsprofessionals, ouders en beleidsmakers bij het voorkomen van radicalisering onder jongeren.

Hiervoor zijn zeven workshops ontworpen die ieder gericht zijn op een onderwerp dat als mogelijke causale factor wordt gezien in het radicaliseringsproces. Deze worden gekoppeld aan vaardigheden die voor meer weerstand tegen radicalisering zorgen. De eerste drie workshops behandelen individuele vaardigheden, waaronder *coaching en ouderschap*, *kritisch denken* en *omgaan met boosheid*. De volgende paar workshops behandelen relationele vaardigheden door te kijken naar *narratieven en identiteit*, *conflicthantering* en *constructief discussiëren*. Het laatste onderwerp is *proportionele overheidsreactie*. Alle zeven workshops zijn getest met eerstelijnsprofessionals in zogenaamde “laboratoria” in zes lidstaten van de EU¹.

Op basis van deze bevindingen is een driedaagse Training voor Trainers (TvT) ontworpen waarin de zeven workshops aan eerstelijnsprofessionals worden gepresenteerd. Aan de ene kant is de training bedoeld om deelnemers kennis te laten maken met de TvT zodat ze de training zelf kunnen geven. Aan de andere kant is het een manier om de zeven workshops te presenteren zodat ook die door de deelnemers kunnen worden uitgevoerd. De TvT kan echter ook een gelegenheid zijn om meer te leren over radicalisering en de causale factoren ervan, en om voorbeelden van mogelijke oefeningen om deze causale factoren te beïnvloeden zelf te ervaren.

De methodiek, timing, doelstelling, input en output van de zeven workshops worden nader in een bijpassende handleiding beschreven. De handleidingen bieden elk een uitgebreidere toelichting van de toegepaste concepten en ook meerdere specifieke oefeningen. Sommige van deze oefeningen zijn ontworpen om een beter begrip van de onderwerpen te vormen, sommige om de problemen te herkennen of in kaart te brengen, en sommige om te helpen deze problemen op te lossen.

De mix van onderwerpen en vaardigheden maakt het noodzakelijk om ze samen en herhaaldelijk in praktijk te brengen, om te zorgen dat ze werken en de gewenste resultaten bereiken. Voorbeelden van de oefeningen geven een goede indruk van hoe ze helpen om het doel van elke workshop te bereiken. De materialen voor de workshops worden in meerdere talen gepubliceerd op www.firstlinepractitioners.com en www.traininghermes.eu.

Als aanvulling op deze TvT en de bijbehorende workshops wordt een e-learning aangeboden op www.traininghermes.eu. Deze is bedoeld om inzicht te bieden in het concept van radicalisering, het handelingsperspectief van de eerstelijnsprofessional, verschillende *best practices* en manieren om voorzorgsmaatregelen te evalueren.

¹ Griekenland, Italië, Malta, Nederland, Spanje en Roemenië

1. Inleiding

Deze driedaagse² training is bedoeld voor eerstelijnsprofessionals zoals leerkrachten, politieagenten, jeugdwerkers, therapeuten, enz. die in hun werk in aanraking komen met jongeren tussen de 10 en 18 jaar en willen bijdragen aan de preventie van radicalisering.

Ze merken misschien dat onze huidige maatschappij polariseert, wat bijdraagt aan het radicaliseringsproces van personen, of het nu gaat om linkse, rechtse, separatistische, single issue of religieuze radicalisering. Sommige jongeren lijken hier gevoeliger voor te zijn dan andere. Hoewel er geen blauwdruk is voor radicalisering, wordt een aantal factoren vaak genoemd als uitleg voor radicalisering (Ranstorp, 2018).

Deze factoren betreffen zowel risico- als beschermingsfactoren, en vele hebben al vroeg in het radicaliseringsproces een effect. Daarom kunnen ze het beste worden beïnvloed in een vroeg stadium van het proces, en eerstelijnsprofessionals spelen hierbij een belangrijke rol (Zannoni, Van der Varst, Bervoets, Wensveen, Van Bolhuis en Van der Torre, 2008).

De partners in project ARMOUR hebben gekeken naar zeven sets van vaardigheden en competenties die beschermende en weerbaarheidsopbouwende factoren kunnen teweegbrengen en versterken. Voor elk van deze sets is een ééndaagse workshop ontworpen om eerstelijnsprofessionals te helpen met effectieve interventies gericht op jongeren.

Eén van de doelen van het ARMOUR-project is dat deze workshops voortdurend worden gegeven door professionals voor professionals, en dat de verworven vaardigheden en competenties continu worden geïntegreerd en aangepast in hun werk met jongeren. De Training voor Trainers presenteert alle ingrediënten die daarvoor nodig zijn.

Ten eerste wordt de opzet van de workshops uitgelegd. Ten tweede wordt er informatie gegeven over het concept van radicalisering. Tijdens de TvT wordt elk onderwerp toegelicht, zowel op zichzelf als in relatie tot radicalisering. Ieder onderwerp (en iedere workshop) wordt afgerond met een paar voorbeeldoefeningen.

Deze handleiding volgt dezelfde structuur als de TvT zelf: de opzet van de workshops (Hoofdstuk 2), algemene informatie over radicalisering (Hoofdstuk 3), en hoofdstukken gewijd aan de zeven onderwerpen (Hoofdstuk 4-10). Het laatste deel gaat over evaluatie (Hoofdstuk 11).

² Het programma kan om praktische redenen worden ingekort of verspreid over meerdere dagen.

2. Opzet van de Workshops

2.1. Competenties

Elke ARMOUR-workshop heeft als doel het uitrusten van eerstelijnsprofessionals met kennis en hulpmiddelen om jongeren te helpen beter bestand te worden tegen radicalisering. Kerncompetenties die bij jongeren versterkt moeten worden zijn onder andere sociale vaardigheid, emotionele bekwaamheid, het opbouwen van autonomie, bemiddeling, onderhandeling en probleemoplossing.

Kerncompetentie	Beschrijving
Sociale vaardigheid	Ontvankelijkheid naar anderen, conceptuele en intellectuele flexibiliteit, geven om anderen, goede communicatievaardigheden, gevoel voor humor
Emotionele bekwaamheid en opbouw van autonomie	Positief gevoel van onafhankelijkheid, opkomend gevoel van werkzaamheid, hoog gevoel van eigenwaarde, impulsbeheersing, plannen en doelen vaststellen, geloof in de toekomst
Bemiddeling en onderhandeling	Probleemoplossing en consensus in groepen, basisgroepen, stilstaan en nadenken alvorens te reageren op provocatie
Probleemoplossing	Abstract denkvermogen, reflectief denkvermogen, kritisch redeneervermogen, vermogen om alternatieve oplossingen te vinden in frustrerende situaties

2.2. Inhoud en Structuur

Iedere workshop draait om één van de zeven sets vaardigheden en competenties die in het ARMOUR-project aan de orde komen: 1) Coaching en ouderschap; 2) Kritisch denken; 3) Omgaan met boosheid; 4) Narratieven en identiteit; 5) Debat en simulatie; 6) Conflicthantering en 7) Proportionele overheidsreactie. Details over de workshops staan in Bijlage 1 van deze handleiding.

Na een introductie wordt in iedere workshop wat algemene informatie gegeven over het concept van radicalisering. Daarna wordt de relatie tussen radicalisering en het respectievelijke onderwerp uitgelegd, gevolgd door een gedetailleerde uitleg van de specifieke kenmerken. Tijdens elke workshop laten voorbeelddoefeningen zien hoe vaardigheden en technieken geoefend kunnen worden.

Iedere workshop eindigt met een evaluatie, ter verbetering van de uitvoering en om ze relevanter te maken voor professionals. Het monitoren en evalueren is essentieel voor een voortdurende reflectie op, en, idealiter, het leren over het algemeen ontwerp, de aanpak en strategie van een programma, en over de geschiktheid ervan in een bepaalde context (Ris & Ernstofer, 2017).

De aantekeningen bij de begeleidende presentaties geven instructies, tips en achtergrondinformatie die passen bij de bijbehorende slides.

2.3. Oefeningen

De workshops bieden technieken die jongeren helpen te reageren op disfunctionele situaties die radicalisering zouden kunnen triggeren. De professionals die betrokken zijn bij de interactie met jongeren worden uitgerust met oplossingen om deze jongeren te stimuleren hun gedrag te reguleren door keuzes te maken die op niet-destructieve wijze hun behoeften bevredigen en op integere wijze conflicten op te lossen. De voorgestelde oefeningen zijn geschikte hulpmiddelen om dergelijke oplossingen te bereiken, en de hands-on strategieën en vaardigheden die in de workshops worden aangeleerd zijn gericht op zowel de risicofactoren als de beschermende factoren bij radicalisering.

De oefeningen zijn gericht op verschillende resultaten. Sommige oefeningen zijn ontworpen om een beter begrip van de onderwerpen te kweken, sommige helpen de problemen te identificeren of in kaart te brengen, en sommige helpen deze problemen op te lossen. Daarom wordt aanbevolen de oefeningen samen te gebruiken zodat ze efficiënter zijn.

2.4. Online Uitvoering

Met wat aanpassingen is het heel goed mogelijk om deze training online te doen. In de aantekeningen staan suggesties om de oefeningen geschikt te maken voor online gebruik, bijvoorbeeld door het toevoegen van breakout-sessies, of door voor de training informatie over de workshops en over het concept van radicalisering naar de deelnemers te sturen, enz.

De trainers zullen de training moeten aanpassen aan hun digitale platform om de beste resultaten te behalen. Als een deelnemer er echter voor kiest om de presentatie op een smartphone of tablet te bekijken, kan het zijn dat bepaalde slides door hun inhoud minder goed leesbaar zijn.

3. Radicalisering

In dit deel van de training wordt een uitleg van het concept van radicalisering gegeven. Het niveau en de lengte van dit gedeelte hangen af van de capaciteit en het kennisniveau van de deelnemers. Dit betekent dat de trainer bepaalt hoe diep op de materie wordt ingegaan, in overeenstemming met wat er verwacht wordt van het niveau en/of de behoeften van de deelnemers.

Voor meer details over radicalisering staan er links naar bepaalde websites in de aantekeningen van de presentatie voor Dag 1; in de presentatie voor Dag 3 staat verdere informatie. Daar staat ook een link naar een e-learning die onderdeel is van het ARMOUR-project (zie Hoofdstuk 13).

Voor een toegankelijke selectie literatuur over radicalisering kunt je Hoofdstuk 2 van Deliverable D4.2 'Best practices' (ARMOUR, 2021)³ raadplegen.

3.1. Algemene Beschrijving van Radicalisering

Radicalisering is een betwist concept waar vele definities van zijn. De meeste definities stellen wel dat radicalisering een proces is waarbij men ervan overtuigd raakt dat geweld acceptabel is als het dient ter bevordering van een bepaalde ideologie. Veel onderzoekers beschrijven fasen, stadia of stappen binnen het radicaliseringsproces (zie het voorbeeld in Figuur 3.1). Voor sommigen duurt het proces jaren, voor anderen slechts maanden of zelfs weken. Een mogelijke beschrijving van radicalisering is als volgt (EU, 2020):

“een geleidelijk en complex proces waarbij een persoon of groep een radicale ideologie omarmt die geweld accepteert, gebruikt of goedkeurt [...] om zo een specifiek politiek of ideologisch doel te bereiken.”

Het proces verloopt op vergelijkbare wijze, of het nu om links, rechts, religieus of single issue extremisme gaat. Het causale pad verschilt per persoon, maar het kan worden gezien als een complex samenspel van sociologische, economische, politieke en psychologische factoren die leiden tot een eigen en uniek radicaliseringsproces.

3.2. Push-, Pull- en Persoonlijke Factoren

De causale factoren die in de verschillende theorieën genoemd worden, kunnen worden onderverdeeld in push-, pull- en persoonlijke factoren. Een pushfactor duwt mensen weg van de reguliere samenleving richting iets dat voldoet aan hun behoeften en wensen. Voorbeelden hiervan zijn boosheid of grieven als gevolg van discriminatie op het werk of stereotyperende memes (Van

³ D4.2 'Best practices' available at <https://armourproject.eu/a/deliverables>

den Bos, 2019). Een pullfactor trekt mensen juist naar een bepaalde groep of ideologie toe, zoals de broederlijke banden van een extremistische groepering of het gevoel van superioriteit dat een bepaalde ideologie biedt. *Persoonlijke* factoren zijn de individuele kenmerken die sommige mensen kwetsbaarder maken dan andere in vergelijkbare omstandigheden, zoals persoonlijkheidskenmerken of levensgebeurtenissen (Vergani, Iqbal, Ilbahar & Barton, 2018).

TRAPTREDEN MOGHADDAM

Figuur 3.1 Moghaddam's traptredenmodel (2005)

Deze drie groepen factoren kunnen niet los van elkaar gezien worden omdat ze bijna altijd met elkaar verbonden zijn. Contextuele pushfactoren, zoals een sociale achterstand, kunnen een effect hebben op persoonlijke kenmerken, zoals een laag gevoel van eigenwaarde, wat weer de aantrekkingskracht van pullfactoren kan versterken, zoals het gevoel van bij een sterke groep horen (Vergani, Iqbal, Ilbahar & Barton, 2018).

3.3. Gevoeligheid voor Radicalisering

Hoewel er meerdere wegen zijn die leiden tot radicalisering, zijn onderzoekers en professionals het erover eens dat er voor jongeren bepaalde risico- en beschermende factoren zijn. Deze kunnen worden onderverdeeld in de voornoemde push-, pull- en persoonlijke factoren. Risicofactoren vergroten de kans op radicalisering, maar zijn geen garantie dat radicalisering daadwerkelijk plaatsvindt. En beschermende factoren verkleinen de kans op radicalisering, maar voorkomen het niet altijd.

Op persoonlijk niveau kan de adolescentie zelf als risicofactor gezien worden. Jongeren zijn dan vatbaar voor allerlei invloeden (Lopez & Pasic, 2018), terwijl ze proberen hun plek en doel te vinden in een complexe en vaak gepolariseerde wereld. Dit verlangen naar verbinding en betekenis kan door een extremistische groepering vervuld worden: een pullfactor. Levensgebeurtenissen zoals een sterfgeval in de familie of een scheiding kunnen een trigger zijn en bijdragen aan gevoeligheid voor radicalisering. Geestelijke gezondheidsproblemen kunnen soms ook aan het risico bijdragen, net als de behoefte aan spanning. Bepaalde persoonlijke vaardigheden kunnen juist dienen als beschermende factoren, zoals het kunnen omgaan met boosheid en conflicten, of kritisch denkvermogen. Een gebrek aan die vaardigheden kan weer als risico gezien worden.

4. Coaching en Ouderschap

De eerste workshop die in de TvT wordt uitgelicht gaat over coaching en ouderschap. Beide worden gezien als belangrijke technieken bij het voorkomen van radicalisering omdat ze zo veel bijdragen aan de identiteitsvorming.

4.1. Wat houdt het in?

Omdat er veel samenhangende termen bestaan die door elkaar worden gebruikt, zoals coaching, ouderschap, mentorschap, onderwijs, voorlichting en raadpleging, is het handig om een algemeen idee te hebben van wat we met deze termen bedoelen.

Coaching is het beroepsmatig ondersteunen van een persoon bij zijn of haar persoonlijke ontwikkeling. *Ouderschap* (of opvoeding) is de manier waarop kinderen in het algemeen alle gedragingen en methoden van hun ouders overnemen als basis voor hun ontwikkeling (Baumrind, 1991). Traditioneel gezien wordt mentorschap gedefinieerd als een relatie tussen een oudere, meer ervaren mentor en een jongere, minder ervaren protégé met als doel de protégé te helpen zijn carrière te ontwikkelen (Kram, 1985).

De belangrijkste elementen van coaching, ouderschap en mentorschap in deze context zijn 'ondersteuning bij persoonlijke ontwikkeling' en 'langetermijnrelatie'.

4.2. Verband met Radicalisering

Problematische en tegenstrijdige identiteiten zijn een paar van de meest genoemde push- en pullfactoren voor radicalisering (Stout, 2002). Hieronder vallen ook een identiteitsbeleving die wordt beschreven als een 'zoektocht naar betekenis' (Kruglanski, Gelfand, Belanger, Sheveland, Hetiarachichi & Gunaratna, 2014), een 'zoektocht naar identiteit die bijdraagt aan een gevoel van betrokkenheid, waarde en doelgerichtheid' (Dalgaard-Nielsen, 2008), zelfontplooiing (Silverman, 2017), gebrek aan eigenwaarde (Borum, 2017; Chassman, 2016; Dawson, 2017), cognitief-sociale factoren als het nemen van risico's en verminderd sociaal contact (Taylor, 2016), persoonlijk slachtofferschap (McCauley & Moskalenko, 2011), en verschuiving van agressie (Moghaddam, 2005). Er is dus een overduidelijke behoefte aan strategieën die persoonlijke ontwikkeling en positieve bekrachtiging ondersteunen als beschermende factor tegen radicalisering.

Coachings- en opvoedingstechnieken zijn twee essentiële hulpmiddelen die een belangrijke rol spelen in het vormingsproces van de identiteit van jongeren. Het gebruik van coaching en ouderschap bij persoonlijke groei en de ontwikkeling van kinderen is een vorm van psycho-educatieve interventie waarbij het rolmodel, de mentor, coach of ouder leert om de vorming van een eigen identiteit, positieve bekrachtiging en persoonlijke groei bij de jeugdige te faciliteren.

Deze vorm van interventie creëert een basis voor het verbeteren van relationele kaders en het genereren van positieve gedragsverandering. Tegelijkertijd biedt het een veilige ruimte om vaardigheden en technieken te oefenen. Op deze manier kunnen coaching en ouderschap mogelijk de juiste hulpmiddelen bieden om de weerbaarheid en een beschermende omgeving te versterken.

4.3. Workshop Coaching en Ouderschap

Coaching en ouderschap zijn twee relatief nieuwe vormen van psycho-educatieve interventie. Ze zijn erop gericht om mentees (en ouders) de juiste emotionele en psychologische kennis en hulpmiddelen te geven om zichzelf en hun kinderen te steunen bij het verwerken van emoties, opbouwen van een eigen identiteit, positieve bekrachtiging, omgaan met stressvolle situaties, enz. Het doel van de workshop is het benadrukken van en experimenteren met coachings- en ouderschapsstrategieën zodat jongeren en ouders een beter begrip krijgen van triggers, gedrag, beslissingen en reacties, waardoor ze kunnen voorkomen dat de jongeren radicaliseren.

4.4. Oefeningen

De oefeningen van de workshop *Coaching en Ouderschap* zijn bedoeld om deelnemers de internalisering van emotiecontrolemechanismen en -strategieën door jongeren te helpen begrijpen en faciliteren. Ze bieden ook goede strategieën om mogelijke factoren, die een effect kunnen hebben op het welzijn en sociale binding en integratie kunnen verbeteren, te analyseren. Deze worden gezien als zeer effectieve hulpmiddelen om tieners te leren hoe ze geen slachtoffers worden van radicalisering en polarisatie.

De huidige opzet van de TvT bevat twee oefeningen voor coaching en ouderschap. De eerste is een ijsbreker voor een beter begrip van wat coaching en ouderschap inhouden. De tweede is een 'Bouw je eigen rolmodel'-oefening om ouders en coaches na te laten denken over de positieve invloeden die ze in hun eigen leven hebben meegemaakt en hoe ze met die ervaringen zelf een positief voorbeeld kunnen zijn voor hun kinderen of leerlingen. In de aantekeningen van de presentatie van Dag 1 en de handleiding bij de workshop staan instructies voor de oefeningen.

De workshophandleiding bevat in totaal tien gedetailleerde oefeningen, plus suggesties voor verdere oefeningen.

5. Kritisch Denken

De tweede workshop van de TvT gaat over kritisch denken. Een gebrek aan kritisch denkvermogen kan bijdragen aan radicalisering omdat het kan leiden tot blinde aanvaarding van propaganda en stereotype denkwijzen.

5.1. Wat houdt het in?

Denken of redeneren gaat om het objectief verbinden van huidige opvattingen met bewijs om iets anders te geloven. Ter vergelijking, kritisch denken is een bewust metacognitieve (nadenken over nadenken) en cognitieve (nadenken) handeling waarbij een persoon terugkijkt op de kwaliteit van het redeneringsproces terwijl hij/zij voortredeneert naar een conclusie. De denker heeft twee even belangrijke doelen: het bereiken van een oplossing en het verbeteren van de manier waarop hij of zij redeneert (Moore, 2007, p. 2).

5.2. Verband met Radicalisering

Waarom is kritisch denken belangrijk bij het aanpakken van maatschappelijke polarisatie veroorzaakt door de aanname en verspreiding van extremistische ideologieën? Het stelt jongeren in staat om op dezelfde manier onafhankelijk te denken, om de wereld te begrijpen op basis van persoonlijke ervaring en observatie, en kritische, goed geïnformeerde beslissingen te nemen. Op die manier krijgen ze zelfvertrouwen en het vermogen om te leren van hun fouten tijdens het opbouwen van een succesvol en productief leven.

Door te leren kritisch te denken, leren we ook hoe we de “waarheid” boven onze eigen vooringenomenheid kunnen stellen, uitdagingen aan kunnen gaan, ons eigen gedachten eerlijk kunnen beoordelen, en verkeerde redeneringen kunnen vervangen door nieuwe, meer gegronde denkwijzen.

5.3. Workshop Kritisch Denken

Het doel van de workshop is het ontwikkelen van kennis en vaardigheden over dit onderwerp met behulp van het cognitieve gedragsmodel en het leren-door-te-doen-model.

Het eerste doel is dat deelnemers bewust worden van de tegenstrijdige aard van het menselijk denken als het ongecontroleerd blijft. Op deze manier neemt de kracht van menselijke egocentrische en sociaal-centrische neigingen af.

Het tweede doel is het verbeteren van het redeneringsvermogen van de deelnemers en hun besef dat er soms situaties zullen zijn waarin ze het slachtoffer worden van redeneringsfouten, menselijke irrationaliteit, vooroordelen, vooringenomenheid, verstoringen, kritiekloos geaccepteerde sociale regels en taboes, eigenbelang, en gevestigde belangen.

Het laatste doel is het vermijden van simplistisch nadenken over complexe onderwerpen en het rekening houden met de rechten en behoeften van anderen.

Het belangrijkste doel van de workshop is deelnemers uit te rusten met een essentiële set vaardigheden en gedragingen die eenvoudig te gebruiken en aan te passen zijn in de omgang met jongeren.

5.4. Oefeningen

De workshop *Kritisch Denken* draait om kritische denktechnieken in de vorm van innovatieve spelletjes, oefeningen en technieken die gebruikt kunnen worden wanneer men werkt met kinderen en jongeren in kwetsbare omgevingen, om zo hun kritisch denkvermogen te ontwikkelen. De workshop biedt de keuze uit acht oefeningen (zie de workshophandleiding voor meer details).

Voor de TvT zijn twee oefeningen voor kritisch denken voorbereid. De eerste, getiteld 'Probeer één zin', is bedoeld om begrip te geven over de impact van verschillende perspectieven op hetzelfde onderwerp. De tweede oefening, 'Stappen voor een kritisch denkproces', is gericht op het begrijpen van de rol van vragen stellen bij kritisch nadenken.

Afhankelijk van de tijd die beschikbaar is kunnen één of beide oefeningen worden gedaan.

6. Omgaan met boosheid

De derde workshop die in de TvT wordt behandeld gaat over het leren omgaan met boosheid. Ongeremde of chronische woede kan veel problemen veroorzaken in iemands leven, waaronder een *push* richting radicalisering (Stout, 2002).

6.1. Wat houdt het in?

Het centrale thema van deze workshop is woede en hoe deze te beheersen. Woede en boosheid worden gezien als een natuurlijke en vooral automatische reactie op nadelige gebeurtenissen. Maar wanneer boosheid ongeremd en ongecontroleerd wordt geuit kan dat een negatieve invloed hebben op relaties, werk en gezondheid. Daarom zien sommige mensen boosheid als een 'slechte' of negatieve emotie. Anderen zeggen juist dat het alleen een probleem wordt als iemand vasthoudt aan de woede en deze chronisch wordt.

Hoewel boosheid een fundamentele emotie is, neemt het vaak de plaats in van een onderliggende emotie, zoals angst, onzekerheid of schaamte. Voor veel mensen is het prettiger om boos te zijn dan om de pijnlijke gevoelens te uiten die geassocieerd worden met kwetsbaarheid. Jongeren kunnen zich vaak erg onzeker of verloren voelen en kunnen dit soms verhullen door woede te tonen in plaats van kwetsbaarheid.

6.2. Verband met Radicalisering

Veel geradicaliseerde mensen geven aan dat ze woedend zijn, en deze extreme boosheid wordt gezien als één van de belangrijkste pushfactoren richting radicalisering (Stout, 2002). De emotie duwt mensen weg van de reguliere samenleving richting extremistische ideeën en groeperingen. Het kan gaan om woede over ervaren onrecht ten opzichte van de groep waarmee ze zich identificeren, zoals systematische discriminatie. Het kan ook gaan om woede richting hun ouders die ze mogelijk mishandelen of die afwezig zijn. Soms gaat het om een brede woede richting 'de wereld' die geen plek voor ze lijkt te hebben, of richting 'vrouwen' omdat ze nooit een relatie gehad hebben.

6.3. Workshop Omgaan met boosheid

Het vermogen om je woede goed te beheersen is een aangeleerde vaardigheid, geen instinct. De workshop Omgaan met boosheid bestaat uit een aantal oefeningen die, wanneer ze samen worden gebruikt, eerstelijnsprofessionals die werken met jongeren kunnen helpen met strategieën en technieken voor het omgaan met boosheid om gewelddadig en destructief gedrag te ontmoedigen.

Het onderliggende idee is dat als jongeren geholpen worden met het oplossen of beheersen van hun woede, dit ze zal helpen behoeden voor radicalisering en polarisatie. De beschreven technieken zijn geïnspireerd op het werk van coaches en therapeuten die omgaan met boosheid onderwijzen en promoten.

6.4. Oefeningen

De dertien oefeningen die in de workshop Omgaan met boosheid worden voorgesteld gaan in op zowel de risicofactoren voor gewelddadig en asociaal gedrag, als de beschermende factoren (zie de workshophandleiding voor meer details).

De TvT geeft twee oefeningen voor omgaan met boosheid. De eerste heet 'Wiel van emoties' en is een speelse manier om eerstelijnsprofessionals en jongeren bewust te maken van emoties en hoe ze worden geuit. Het kan ook gebruikt worden om woede, chronische pijn en niet-adaptief gedrag te onderscheiden.

Met de tweede oefening, 'Maak een plan', leert men om boosheid en woede te beheersen door vooraf na te denken over een strategie. Op deze manier worden constructieve manieren om opkomende woede te beheersen geïnternaliseerd voordat iemand wordt overweldigd in de 'witheet'- fase van woede.

Afhankelijk van de beschikbare tijd kunnen één of beide oefeningen gedaan worden.

7. Narratieven en Identiteit

De vierde workshop draait om twee samenhangende concepten: narratieven en identiteit. Deze thema's staan centraal bij zowel adolescentie als extremistische ideologieën.

7.1. Wat houdt het in?

Met narratieven bedoelen we de korte of lange verhalen waarmee we zijn opgegroeid en die we om ons heen horen. Deze narratieven bevatten vaak impliciete instructies voor hoe je je in een bepaalde context hoort te gedragen en welke waarde daaraan verbonden is. De narratieven variëren van culturele 'master narratives' tot persoonlijke levensverhalen, en worden gevoed door uitspraken, afbeeldingen, feedback, expliciete en impliciete regels. Personen en groepen gebruiken het ook om gebeurtenissen en acties in hun leven te begrijpen.

Identiteit, een 'eigen ik', kan worden beschreven als het gevoel dat men een uniek en intern coherent persoon is, ondanks alle veranderingen met betrekking tot anderen. Er is een intern gedeelte, iemands gevoel van 'ik' gevormd door alle narratieven die je hebt gehoord naarmate je ouder wordt. Iedereen heeft meer dan één identiteit, zoals de identiteit van een partner of ouder, een Nederlander of een christen, enz. De identiteiten die anderen op ons projecteren vormen onze externe identiteiten. De manier waarop anderen je zien wordt gevormd door hun narratieven over ons; als persoon en als onderdeel van bepaalde groepen.

Al deze verhalen worden opgenomen in onze identiteiten. Met andere woorden, identiteit wordt gevormd door narratieven. De narratieven die we elkaar vertellen en de narratieven die we onszelf vertellen om onze keuzes, reacties, ons verleden, heden en onze toekomst uit te leggen en te motiveren. Iemands persoonlijke verhaal wordt gedurende iemands leven opgebouwd en veranderd en wordt geschreven tijdens en door sociale interactie en sociale praktijk.

Naast individuele identiteiten bestaan er ook collectieve identiteiten. Deze worden gevormd door de hoofdverhalen van een subcultuur, groep of land. Het concept van een master narrative (Bamberg, 2004; Thorne & McLean, 2003) komt overeen met het idee van een "dominante discours". Wanneer personen beginnen met het bouwen van een persoonlijk identiteitsverhaal om de cognitieve en sociale context waarin ze ontwikkelen te verankeren, krijgen ze te maken met deze 'master' narratieven van identiteit. De culturele patronen, waarden en ideologie van het grote culturele verhaal zijn vaak vervlochten in individuele narratieven (Polletta & Jasper, 2001).

7.2. Verband met Radicalisering

Erikson (1968) stelde dat de centrale ontwikkelingstaak van adolescentie het ontwikkelen van iemands eigen identiteit is. Dit ontwikkelproces is een langdurige interactie tussen aanleg en omgevingsfactoren. Narratieven zijn een belangrijk onderdeel van deze omgeving.

In neutrale zin vormen narratieven een richtlijn voor hoe je je moet gedragen in de groep waarin je opgroeit. In die zin zijn sommige narratieven vooral instructief, terwijl andere iemand in zijn of haar kracht zetten (empowment). Sommige narratieven sluiten echter uit, dehumaniseren, of roepen haat op; dit zijn de zogenaamde toxische narratieven. Deze narratieven hebben negatieve effecten op iemands ontwikkelende identiteit en kunnen een push- of pullfactor voor radicalisering worden.

Problematische en tegenstrijdige identiteiten zijn enkele van de meest genoemde pullfactoren van radicalisering. Dalgaard-Nielsen (2008) noemt bijvoorbeeld als causale factor een 'zoektocht naar identiteit die bijdraagt aan een gevoel van betrokkenheid, waarde en doelgerichtheid'. Andere voorbeelden van een tegenstrijdig en disfunctioneel identiteitsgevoel zijn 'individuele frustratie en belediging' en 'persoonlijk slachtofferschap' (McCauley & Moskalenko, 2011).

7.3. Workshop Narratieven en Identiteit

De workshop is bedoeld als ondersteuning voor eerstelijnsprofessionals zodat ze jongeren kunnen helpen om te gaan met toxische narratieven en een positieve identiteit kunnen ontwikkelen. Het biedt een kader, een scenario, en gedetailleerde oefeningen en simulaties die deelnemers kunnen helpen bij het begrijpen van de rol die narratieven spelen bij onze identiteitsvorming, hoe ze disfunctionele en toxische narratieven kunnen herkennen, en hoe ze narratieven kunnen gebruiken om veelbelovende psycho-educatieve interventietechnieken in de dagelijkse routine van hun werk toe te passen.

Narratieve therapie heeft drie functies. Ten eerste, het vaststellen van tegenstrijdige en disfunctionele narratieven over jezelf of anderen die mensen hebben met betrekking tot bijvoorbeeld seksuele geaardheid, genderstereotypen, culturele stereotypen, andere, enz. Ten tweede, het afbreken van negatieve machtsrelaties (wie heeft het recht op bepaalde gebeurtenissen in het verhaal, wie kent betekenis toe, enz.). En tot slot, het krachtig maken van de persoon door het afbreken van het disfunctionele, de externalisering van "het probleem" en de internalisering van een positief alternatief verhaal.

7.4. Oefeningen

De workshop Narratieven en Identiteit bevat acht oefeningen die, wanneer ze samen gebruikt worden, eerstelijnsprofessionals helpen om narratieve therapiestrategieën in te zetten om bij jongeren een negatief beeld van henzelf en anderen af te wenden (zie de workshophandleiding voor meer details). Het biedt ook handvatten om positieve en bekrachtigende manieren van zelfexpressie en zelfbevestiging bij jongeren aan te moedigen.

In de TvT worden twee krachtige oefeningen beschreven. De eerste, 'Zoek het probleem', gebruikt een speech van Chimamanda Adichie, en is bedoeld om het begrip van de kracht van narratieven te stimuleren. Het benadrukt het feit dat de realiteit subjectief, veelsoortig en veranderlijk is, en dat de narratieven die we over bepaalde groepen hebben te beperkt zijn.

De tweede oefening heet 'Wie ben ik'. Het doel is deelnemers hun eigen verhaal en de invloeden die het gevormd hebben te laten ervaren. Deze oefening kan in een veilige omgeving een enorm effect hebben op mensen.

Afhankelijk van de beschikbare tijd kunnen één of beide oefeningen gedaan worden.

8. Constructief discussiëren

De volgende workshop gaat over het vermogen om een constructieve dialoog aan te gaan met mensen die andere waarden en opvattingen hebben.

8.1. Wat houdt het in?

Volgens de Cambridge Dictionary betekent debatteren 'op formele wijze over een onderwerp discussiëren' (vrij vertaald). Een debat kan verschillende vormen aannemen. Het kan een wedstrijd zijn waarbij je de tegenstander probeert te verslaan, of een dialoog, met waarin je ook het perspectief van een ander wil begrijpen, of alles daar tussenin. Het doel van deze workshop is het leren van de benodigde vaardigheden om een ander perspectief te begrijpen.

8.2. Verband met Radicalisering

Recente maatschappelijke ontwikkelingen hebben de behoefte om polariserende onderwerpen onder jongeren te bespreken onder de aandacht gebracht. Doordat ze zeer ingewikkelde waarde- en belangenconflicten bevatten, zijn er geen eenvoudige antwoorden voor complexe onderwerpen waar de meningen over verschillen. Deze onderwerpen worden betwist door personen en gemeenschappen, en hebben de neiging om sociale polarisatie te creëren of versterken (Kerr & Huddleston, 2015). Het proces van radicalisering is het bouwen en bevestigen van een rigide beeld van de samenleving, waarbij alle verschillen geëlimineerd worden. Het vermogen om op constructieve wijze een debat aan te gaan creëert weerstand tegen polarisatie en radicalisering en versterkt het democratisch proces (Council of Europe, 2015).

8.3. Workshop Constructief discussiëren

Door middel van het cognitieve gedragsmodel en het leren-door-te-doen-model kunnen deelnemers leren om constructief te discussiëren. Het is ook een vorm van psycho-educatieve interventie waarbij de debatleider dient als coach. De coach kan strategieën van positieve zelfuiting en doelgerichte communicatie bieden en tegelijkertijd tolerantie en een openhartige beoordeling stimuleren van de afwijkende mening van anderen.

De workshop verschilt van normale debattraining. Het doel is namelijk niet om de deelnemers uit te rusten met de kennis en vaardigheden die nodig zijn een debat te winnen, maar om het leren van vaardigheden die helpen om een constructieve discussie te voeren. De trainer heeft alleen de rol van gespreksleider en gebruikt de kennis van de *Omgaan met boosheid* en *Conflicthantering* workshops om mogelijke niet-constructieve discussies bij te sturen.

Controversiële onderwerpen gaan meestal over recente gebeurtenissen en worden gedefinieerd door hun complexiteit en dynamische aard. De docent hoeft niet alle antwoorden te hebben, en is al nuttig als hij/zij samen met de deelnemers het onderwerp verkent en vragen stelt. Maar hoewel de trainer 'slechts' een gespreksleider is, dient hij of zij wel op de hoogte te zijn van de laatste ontwikkelingen en in staat zijn om causale verbanden tussen gebeurtenissen en concepten uit te leggen. (Zie daarvoor bijvoorbeeld de site van ter-info.nl waar feitelijke informatie wordt gegeven over terroristische gebeurtenissen.)

8.4. Oefeningen

Het essentiële verschil tussen debat en dialoog is dat men bij een dialoog samenwerkt. Deelnemers werken samen naar een gedeeld inzicht en versterken en waarderen elkaars standpunten. De oefeningen zijn zo ontworpen dat deelnemers leren te luisteren om te begrijpen en niet om te reageren, om andere perspectieven te erkennen en accepteren, om vriendelijk, beleefd en respectvol te zijn jegens het andere perspectief, en om goede en relevante vragen te stellen over wat als "waarheid" gekenmerkt wordt (zie de workshophandleiding voor meer details).

In de TvT laat een oefening genaamd 'Waar of Niet Waar' een manier zien om te oefenen met lateraal denken, luisteren en het uitspreken van een mening. De workshop *Constructief* discussiëren biedt in totaal veertien oefeningen om uit te kiezen.

9. Conflicthantering

9.1. Wat houdt het in?

Conflict is een normaal onderdeel van menselijke relaties en hoeft niet noodzakelijk gezien te worden als een negatief aspect. Als er op constructieve wijze mee wordt omgegaan kan conflict tot positieve resultaten binnen een relatie leiden, ongeacht het soort relatie. De manier waarop men met conflict omgaat bepaalt of het constructief of destructief is (Deutsch & Coleman, 2000).

Conflicthantering verwijst naar “het soort gedrag dat wordt gebruikt om conflicten op te lossen tussen personen die in verschillende soorten situaties met elkaar omgaan” (Wilson, 1994). Leren om conflicten met constructieve methoden op te lossen is essentieel tijdens de adolescentie omdat het bijdraagt aan de gezonde emotionele ontwikkeling van tieners.

9.2. Verband met Radicalisering

Zoals eerder gezegd (paragraaf 6.2) is woede één van de meest genoemde pushfactoren richting radicalisering (Stout, 2002), samen met gebrek aan eigenwaarde (Borum, 2017) en individuele frustratie en belediging. Daarom kunnen we vaststellen dat, wanneer op een juiste manier geïnternaliseerd en toegepast in het dagelijks leven, conflictoplossing een vaardigheid is die de beschermende factoren en het gevoel van bestendigheid tegen radicalisering en gewelddadig extremisme alleen maar kan versterken.

Als tieners conflicten constructief oplossen, op een positieve manier met anderen omgaan, openstaan voor verschillen tussen mensen, met veel vertrouwen weten wie ze zijn, wat ze denken en vinden, en waarom ze bepaalde keuzes maken, en vragen kunnen stellen om dit begrip te vergroten, is het waarschijnlijker dat ze betere keuzes kunnen maken.

9.3. Workshop Conflicthantering

De workshop draait om technieken voor conflictoplossing die door eerstelijnsprofessionals gebruikt kunnen worden om kinderen en jongeren, die vaak worstelen met gespannen interacties met familieleden en leeftijdsgenoten, te helpen hun weerstand tegen polarisatie en radicalisering te versterken.

Conflicthantering is een vorm van psycho-educatieve interventie waarbij de docent, therapeut, of een andere persoon met invloed op of autoriteit over de doelgroep, deelnemers kan adviseren, aanmoedigen en helpen met het internaliseren van de vaardigheden die nodig zijn voor het positief oplossen van gespannen situaties en conflicten. Voorbeelden van deze vaardigheden zijn assertiviteit, cognitieve empathie, luistervaardigheid en emotionele bewustzijn.

9.4. Oefeningen

In de TvT worden twee oefeningen voor kritisch denken gepresenteerd.

De eerste oefening dient als ijsbreker om een eerste beeld te krijgen van de opvattingen en kennis van de deelnemers over conflict en conflictoplossing, en om erachter te komen hoe deelnemers zelf met conflicten omgaan.

Bij de tweede oefening, 'Alles mag', kunnen deelnemers op een niet-bedreigende manier een mini-conflict aangaan met een ander teamlid. Zo leren deelnemers hoe ze onderscheid kunnen maken tussen een debat en een echte dialoog.

De workshop *Conflicthantering* heeft nog elf oefeningen die op het publiek aangepast kunnen worden (zie de workshophandleiding voor meer details).

10. Proportionele Overheidsreactie

10.1. Wat houdt het in?

Deelnemers onderzoeken wat de beste definitie is van proportioneel handelen. Eén van de definities van proportionaliteit in deze context is “het afwegen van de voor- en nadelen die behaald kunnen worden en alleen die middelen kiezen waarbij de verkregen voordelen groter zijn dan de nadelen”.

10.2. Verband met Radicalisering

Hoewel een prompte en significante reactie van de overheid nodig is bij het fenomeen radicalisering, kunnen willekeurige of extreem gewelddadige acties het radicaliseringsproces verergeren, vooral bij jongeren. Verschillende onderzoeken (Borum 2011; Campelo, Oppetit, Neau, Cohen & Bronsard, 2018; Sloodman en Tillie, 2006) hebben aangetoond dat een gevoel van onrecht één van de sterkste drijfveren is van radicalisering.

Het opstellen en invoeren van een proportionele reactie op veiligheidsbedreigingen op nationaal niveau kan een essentieel hulpmiddel zijn voor beleidsmakers en professionals die te maken hebben met het probleem van gewelddadig extremisme en radicalisering die leiden tot terrorisme.

10.3. Workshop Proportionele Overheidsreactie

Hoewel deze workshop kan worden afgestemd op (oudere) jongeren om ze meer bewust te maken van de dilemma's van de wethandavingsinstanties en andere overheidsactoren, is deze workshop ook zeer interessant voor mensen die werken voor de instanties die invloed hebben op de overheidsrespons op gevallen van radicalisering en extremistisch geweld.

De workshop bestaat uit een aantal rollenspellen die zijn gebaseerd op zaken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De deelnemers worden opgedeeld in teams en geven vervolgens argumenten voor of tegen de stelling dat overheidsinstanties in een bepaalde context proportioneel gehandeld hebben. Op deze manier vormen ze hun eigen ideeën over de proportionaliteit van reacties.

Verder kunnen de deelnemers met de oefeningen ook hun vaardigheden op het gebied van probleemoplossing, kritisch denken en spreken in het openbaar uitbreiden. Door een situatie kritisch te analyseren, argumenten op te stellen en relevant bewijsmateriaal voor een bepaalde mening te vergaren, ontwikkelen deelnemers zowel hun leesvaardigheid als hun kritisch denkvermogen, naast het vermogen om in een team te werken.

10.4. Oefeningen

De workshop biedt twaalf scenario's, gebaseerd op echte zaken, waarin de staat optrad om radicalisering te bestrijden (zie de workshophandleiding voor meer details). Deelnemers moeten discussiëren over de vraag of deze acties wel of niet proportioneel waren, en moeten hun argumenten motiveren.

In de TvT zijn twee scenario's uitgewerkt, een over verplichte scholing en een over de belastingdienst. Kies zelf een scenario dat bij je doelgroep past.

11. Evaluatie

Er bestaat een steeds grotere behoefte aan evidence-based programma's om radicalisering en gewelddadig extremisme te voorkomen en bestrijden. Evaluatiepogingen stuiten echter op een aantal problemen.

Ten eerste kent de evaluatie conceptuele uitdagingen, omdat de afwezigheid van een algemeen geaccepteerd theoretisch kader, en het bijkomende ontbreken van gemeenschappelijke definities, leiden tot een gebrek aan duidelijke indicatoren om de impact van preventieprogramma's te meten.

Ten tweede ontstaan er bij evaluatie praktische problemen, bijv. betrouwbare en relevante gegevens die moeilijk te vergaren zijn, de ongrijpbaarheid van veel uitkomsten, heel veel verschillende contexten voor programma's, enz.

Zodoende vinden preventieve interventies plaats in complexe en dynamische contexten, en zijn ze samengesteld uit vele onderdelen waardoor het moeilijk wordt om een beoordelingsmethodiek op te stellen die een direct causaal verband kan vaststellen tussen een bepaalde activiteit en de resultaten die tijdens de evaluatie gemeten zijn.

Het is daarom essentieel om een gepaste beoordelingsmethodiek op te stellen die de meest inzichtelijke resultaten kan behalen ter verbetering van een programma en voor het vergaren van kennis over wat op dit gebied effectief is. Met de input van eerstelijnsprofessionals en academici heeft ARMOUR een methodiek opgesteld die nuttig kan zijn voor het verbeteren van de workshops en de TvT (zie Bijlage 5 van deze handleiding en module 5 van de e-learning op traininghermes.eu).

12. e-Learning en Materialen

Ter ondersteuning van deze Training voor Trainers en de bijbehorende workshops staat er een e-learning, bestaande uit zes modules, op www.traininghermes.eu. Deze e-learning focust op het concept van radicalisering, mogelijke oorzaken, het handelingsperspectief van de eerstelijns gezondheidswerker, evaluatie, project ARMOUR (inclusief alle materialen voor de workshops en de TvT), en *best practices*.

De materialen van de Training voor Trainers en de workshops staan ook op www.firstlinepractitioners.com, waar ook een verzameling aan relevante projecten en hulpmiddelen staat voor alle professionals die met jongeren werken en op zoek zijn naar inspiratie en ondersteuning op dit gebied.

Bronnen

- Bamberg, M. (2004). Considering Counter Narratives. Narrating, resisting, making sense. *Studies in narrative*. Vol. 4. Philadelphia, PA: John Benjamins, 351–371.
- Baumrind, D. (1991). Effective parenting during the early adolescent transition. In P. A. Cowan & M. Heatherington (Eds.), *Family Transitions. Advances in Family Research* (pp. 111-163). Hillsdale, NJ: Earlbaum.
- Borum, R. (2017). The etiology of Radicalization. In: G. LaFree & J. Freilich (Eds.), *The Handbook of the Criminology of Terrorism*. (pp. 17-32). Chicester, England: Wiley & Sons.
- Campelo, N., Oppetit, A., Neau, F., Cohen, D., & Bronsard, G. (2018). Who are the European youths willing to engage in radicalisation? A multidisciplinary review of their psychological and social profiles. *European Psychiatry*, 52, 1-14.
- Chassman, A. (2016). Islamic State, identity, and the global jihadist movement: How is Islamic State successful at recruiting “ordinary” people? *Journal for Deradicalization*, 9, 205- 259.
- Council of Europe. (2015). Teaching controversial issues - *Training Pack for Teachers*. Council of Europe.
- Dalgaard-Nielsen, A. (2008). *Studying violent radicalization in Europe II: The potential contribution of socio-psychological and psychological approaches*. Copenhagen: Danish Institute for International Studies.
- Dawson, L. (2017). Sketch of a Social Ecology Model for Explaining Homegrown Terrorist Radicalisation. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism.
- Deutsch, M. and Coleman, P. (eds.). *The handbook of conflict resolution: Theory and practice*. San Francisco: Jossey-Bass, 2000.
- Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York, NY: Norton.
- European Commission (2020). *Prevention of Radicalisation*. Retrieved 27 May 2020 from https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/radicalisation_en
- Kerr, D., & Huddleston, E. (2015). *Teaching controversial issues: Training pack for teachers*. Strasbourg, France: Council of Europe.
- Kram, K. E. (1985). *Mentoring at work: Developmental relationships in organizational life*. Glenview, IL: Scott Foresman.

- Kruglanski, A. W., Gelfand, M. J., Belanger, J. J., Sheveland, A., Hetiarachichi, M., & Gunaratna, R. (2014). The psychology of radicalization and deradicalization: How significance quest impacts violent extremism. *Advances in Political Psychology*, 1, 69–93.
- Lopez, M. A., & Pasic, L. (2018). *Youth work against violent radicalisation - theory, concepts and primary prevention in practice*. Council of Europe.
- McCauley, C. R., & Moskalenko, S. (2011). *Friction: How radicalization happens to them and us*. New York, NY: Oxford University Press.
- Moghaddam, F. (2005). The Staircase to Terrorism. A Psychological Exploration. *American Psychologist*, 60:2, 161–169 DOI: 10.1037/0003-066X.60.2.161
- Polletta, F., and Jasper, J. (2001). Collective Identity and Social Movements. *Annual Review of Sociology*, Vol. 27, pp. 283-305.
- Ranstorp, M. (2018). *The Root Causes of Violent Extremism*. Retrieved 9 April 2019 from https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_root-causes_jan2016_en.pdf
- Ris, L. and Ernstofer, A. 2017. *Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism*. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Silverman, T. (2017). U.K. foreign fighters to Syria and Iraq: The need for a real community engagement approach. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(12), 1091-1107.
- Slooman, M. and Tillie, J. (2006). *Processes of Radicalization: Why Some Amsterdam Muslims Become Radicals*. Report Prepared for the Institute for Migration and Ethnic Studies.
- Stout, C. (2002). *The Psychology of Terrorism: Volume III, Theoretical Understandings and Perspectives*. Westport, CT: Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.
- Thorne, A., & McLean, K. C. (2003). Telling traumatic events in adolescence: A study of master narrative positioning. In R. Fivush & C. Haden (Eds.), *Connecting culture and memory: The development of an autobiographical self* (pp. 169-185). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Vergani, M., Iqbal, M., Ilbahar, E. & Barton, G. (2018). The Three Ps of Radicalization: Push, Pull and Personal. A Systematic Scoping Review of the Scientific Evidence about Radicalization Into Violent Extremism. *Studies in Conflict & Terrorism*, DOI: 10.1080/1057610X.2018.1505686
- Wilson, C. &. (1994). Police and public interactions: The impact of conflict resolution tactics. *Journal of Applied Psychology*, 159-175.

- ⇒ Zannoni, M., van der Varst, L. P., Bervoets, E. J. A., Wensveen, M., van Bolhuis, V. J., & van der Torre, E. J. (2008). *De rol van de eerstelijnswerkers bij het tegengaan van polarisatie en radicalisering. Van 'ogen en oren' naar 'het hart' van de aanpak* (The role of first line workers in countering polarization and radicalization. From 'eyes and ears' to the heart of the approach'). The Hague: COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement.

Bijlage 1. Structuur Training voor Trainers

Dag 1	Dag 2	Dag 3
Inleiding • Deelnemers • Uitleg TvT • Uitleg methodiek • Belang van evaluatie	Samenvatting dag 1	Samenvatting dag 2
De structuur van de workshops	• Verband tussen radicalisering en woede (3) • Het concept van woede • Voorbeeldoefening omgaan met boosheid	• Verband tussen radicalisering en conflictoplossing (6) • Het concept van conflictoplossing • Voorbeeldoefening conflictoplossing
Het algemeen concept van radicalisering		
• Verband tussen radicalisering en coaching en ouderschap (1) • Het concept van coaching • Voorbeeldoefening coaching en ouderschap	• Verband tussen radicalisering en narratieven en identiteit (4) • Het concept van narratieven en identiteit • Voorbeeldoefening narratieve therapie	• Verband tussen radicalisering en overheidsrespons (7) • Het concept van een proportionele overheidsreactie • Voorbeeldoefening proportionele reactie
• Verband tussen radicalisering en kritisch denken (2) • Het concept van kritisch denken • Voorbeeldoefening kritisch denken	• Verband tussen radicalisering en debatvaardigheden (5) • Het concept van debatvaardigheden • Voorbeeldoefening debat en simulatie	Links naar relevante websites
Enquête T2 over dag 1 en conclusie	Enquête T2 over dag 2 en conclusie	Enquête T2 en conclusie

NB: Dit zijn de bouwstenen voor de driedaagse training. Sommige onderdelen zijn noodzakelijk, zoals de inleiding en bij voorkeur een evaluatie, maar trainers kunnen zelf kiezen welke onderwerpen ze behandelen.

Op basis van de keuze van de trainer:

- Om praktische redenen kan het programma worden ingekort en/of verdeeld worden over meer dagen.
- Afhankelijk van de duur van de gekozen oefeningen en blokken kunnen de onderwerpen anders over de dagen verdeeld worden.
- Afhankelijk van het publiek kunnen trainers kiezen welke oefeningen ze willen gebruiken in plaats van de voorgestelde oefeningen.
- Er kunnen meer passende voorbeelden voor een bepaald onderwerp gezocht worden.
- Binnen het project is de TvT vanwege COVID-19 maatregelen online uitgevoerd. Hoewel er minder interactie mogelijk was, werd de training erg gewaardeerd. Het is dus goed mogelijk om een online-versie van de training te geven.

Bijlage 2. Tijdsplanning voor Dag 1

	Nr	Onderwerp	Tijd
Inleiding	0	Ontvangst (koffie/thee)	15 min
	1	Introductie van deelnemers	10 min
	2	Inhoud van het programma	1 min
	3	Radicalisering (incl. twee video's en oefening)	15 min
	4	7 workshops	1 min
	5	Kerncompetenties	1 min
	6	Opzet van workshops	1 min
	Geschat totaal voor inleiding		45 min
Radicalisering	7	Definitie van radicalisering	2 min
	8	Verwante begrippen (incl. korte oefening)	4 min
	9	Verwante begrippen	1 min
	10	Verwante begrippen (clip)	5 min
	11	Ideologieën	1 min
	12	Uitleg ideologieën	7 min
	13	Fasen - Moghaddam	3 min
	14	Fasen – Feddes, et al.	1 min
	15	Herken de 4 fases	4 min
	16	Mogelijke signalen (incl. video)	6 min
	17	Mogelijke oorzaken	1 min
	18	Mogelijke oorzaken	5 min
	19	Causale factoren	3 min
	20	Push- , pull en persoonlijke factoren	2 min
	21	Push- , pull en persoonlijke factoren (clip)	7 min

	22	Triggerfactormodel	1 min
	23	Triggerfactormodel	1 min
	24	Triggerfactormodel	1 min
	Geschat totaal voor radicalisering		50-55 min
		Pauze (kan ook eerder)	15 min
Coaching en ouderschap	25	Coaching en ouderschap	0 min
	26	Triggerfactormodel	1 min
	27	Beschrijf een goede ouder/coach/mentor	10-15 min
	28	Ontwikkeling van adolescenten	2 min
	29	Verband met radicaliseringstriggers	1 min
	30	Doelen ouders/coaches	1 min
	31	Inhoud van workshop <i>Coaching en Ouderschap</i>	2 min
	32	Oefening “Bouw je eigen rolmodel”	30 min
	33	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	Geschat totaal voor coaching en ouderschap		50-55 min
		Lunch. Uitwisselen van ervaringen en netwerken	60 min
Kritisch denken	34	Kritisch denken	0 min
	35	Triggerfactormodel	1 min
	36	Wat is kritisch denken (incl. video + korte oefening)	10 min
	37	Inhoud van workshop Kritisch Denken	2 min
	38	Oefening “Probeer één zin”	20 min
	39	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
		Pauze (aanbevolen)	15 min
	40	Oefening “De zes vragen”	30 min
	41	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min

	Geschat totaal voor feedback	10-15 min
Dag 1	Geschatte totale duur van workshop	235-250 min

Dit is een schatting van de tijd die nodig is voor de inhoud van iedere slide. Afhankelijk van het aantal deelnemers en hun beginniveau kunnen de tijden afwijken.

Om praktische redenen kun je ervoor kiezen om het programma in te korten door onderdelen weg te laten.

Dit programma kan ook over meerdere dagen verdeeld worden.

Bijlage 3. Tijdsplanning voor Dag 2

	Nr	Onderwerp	Tijd
Inleiding	0	Ontvangst (koffie/thee)	15 min
	1	Samenvatting van Dag 1	10-15 min
	2	Antwoorden op vraag checken	2 min
	3	Triggerfactormodel	1 min
	4	Inhoud van het programma voor Dag 2	1 min
	Geschat totaal voor inleiding		30-35 min
Omgaan met boosheid	5	Omgaan met boosheid	0 min
	6	Triggerfactormodel met betrekking tot boosheid	1 min
	7	Ijsbreker	15-20 min
	8	Video over verband tussen boosheid en radicalisering	4 min
	9	Boosheid voedt radicalisering	2 min
	10	Boosheid als secundaire emotie	1 min
	11	Eigenschappen van boosheid	1 min
	12	Inhoud van workshop Omgaan met boosheid	2 min
	13	Oefening "Wiel van emoties - Hints"	20-25 min
	14	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	15	Oefening "Maak een plan"	20-25 min
	16	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	Geschat totaal voor omgaan met boosheid		70-85 min
		Pauze (aanbevolen)	15 min
Narratieven en identiteit	17	Narratieven en identiteit	0 min
	18	Triggerfactormodel met betrekking tot narratieven	1 min
	19	Narratieven en identiteit	2 min

	20	Narratieven, identiteit en cultuur	1 min
	21	Oefening “Herken het probleem” (C. Adichie)	1 min
	22	Oefening “Herken het probleem”	10 min
	23	Oefening “Herken het probleem”	15 min
	24	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	25	Positief effect van narratieven	1 min
	26	Negatief effect van narratieven	1 min
	27	Toxische narratieven	2 min
	28	Instructieve en mogelijk uitsluitende narratieven	2 min
	29	Inhoud van workshop Narratieven en Identiteit	1 min
		Lunch. Uitwisseling van ervaringen en netwerken	60 min
	30	Oefening “Wie ben ik?”	30-45 min
	31	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	Geschat totaal voor narratieven en identiteit		70-85 min
Constructief discussiëren	32	Constructief discussiëren	0 min
	33	Triggerfactormodel met betrekking tot discussiëren	1 min
	34	Weerstand opbouwen door constructief discussiëren	2 min
	35	Inhoud van workshop <i>Constructief discussiëren</i>	2 min
	36	Oefening “Waar of Niet Waar?”	15-30 min
	37	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	Geschat totaal voor debat en simulatie (excl. pauze)		20-35 min
Feedback	38	Evaluatie van dag 2	10 min
	39	Vraag voor volgende sessie	1 min
	40	Hartelijk dank	0 min
	Geschat totaal voor feedback		10-15 min
Dag 2	Geschatte totale duur van workshop		275-325 min

Dit is een schatting van de tijd die nodig is voor de inhoud van iedere slide. Afhankelijk van het aantal deelnemers en hun beginniveau kunnen de tijden afwijken.

Om praktische redenen kun je ervoor kiezen om het programma in te korten door wat oefeningen weg te laten.

Dit programma kan ook over meer dagen verdeeld worden.

Bijlage 4. Tijdsplanning voor Dag 3

	Nr	Onderwerp	Tijd
Inleiding	0	Ontvangst (koffie/thee)	15 min
	1	Samenvatting van Dag 2	10-15 min
	2	Antwoorden op vraag checken	2 min
	3	Inhoud van het programma voor Dag 3	1 min
	Geschat totaal voor inleiding		30-45 min
Conflicthantering	4	Conflicthantering	0 min
	5	Triggerfactormodel	1 min
	6	Ijsbreker	15-20 min
	7	Conflict en radicalisering	4 min
	8	Omgaan met conflicten	2 min
	9	Een paar begrippen	2 min
	10	Inhoud van workshop <i>Conflicthantering</i>	2 min
	11	Oefening "Alles mag", stap 1	10 min
	12	Oefening "Alles mag", stap 2	10 min
	13	Oefening "Alles mag", stap 3	10-15 min
	14	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	Geschat totaal voor conflictoplossing		50-55 min
		Pauze (aanbevolen)	15 min
Overheidsreactie	15	Proportionele overheidsreactie	0 min
	16	Triggerfactormodel met betrekking tot overheidsreactie	1 min
	17	Pushfactoren radicalisering	2 min
	18	Effecten van overheidsreactie	1 min
	19	Inhoud van workshop <i>Proportionele Overheidsreactie</i>	1 min

	20	Oefening “Betekenis van proportionele reactie”	10 min
	21	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	22	Oefening “Was dit een proportionele reactie?” 1	30-45 min
	23	Scenario <i>Verplicht naar school</i>	0 min
	24	Verwijzing naar trainershandleiding workshop	1 min
	Geschat totaal voor overheidsreactie		45-60 min
		Lunch. Uitwisseling van ervaringen en netwerken	60 min
	25	Oefening “Was dit een proportionele reactie?” 2	30-45 min
	26	Scenario Belastingdienst	0 min
	Geschat totaal voor overheidsreactie (alleen 2e oefening)		30-45 min
Best practices	27	<i>Best practices</i> - Overzicht workshops	1 min
	28	<i>Best practices</i> – Materialen ARMOUR	5 min
	29	<i>Best practices</i> – Zes voorbeelden	5 min
	Geschat totaal voor best practices		10 min
Feedback	30	Evaluatie van Dag 3	10 min
	31	Algemene feedback	5 min
	32	Hartelijk dank	0 min
	Est. total on feedback		20 min
Dag 3	Geschatte totale duur van workshop		230-305 min

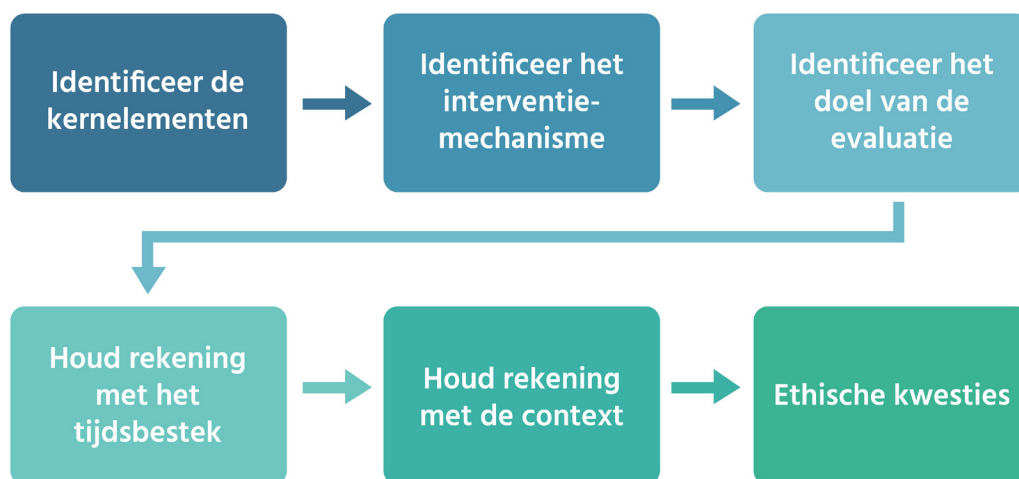
Dit is een schatting van de tijd die nodig is voor de inhoud van iedere slide. Afhankelijk van het aantal deelnemers en hun beginniveau kunnen de tijden afwijken.

Om praktische redenen kun je ervoor kiezen om het programma in te korten door wat oefeningen weg te laten.

Dit programma kan ook over meer dagen verdeeld worden.

Bijlage 5. ARMOUR's Impact Assessment methodiek

Bij het opzetten van de ARMOUR Impact Assessment methodiek hebben we de stappen gevolgd die staan beschreven in Figuur B5.1.

Figuur B5.1

Identificeer de kelementen van de interventie

De eerste stap is het identificeren van de specifieke elementen van de interventie met behulp van de ARMOUR-hulpmiddelen en -oefeningen. Hiervoor kunnen we de tabel in Figuur B5.2 gebruiken door de vragen voor ieder element te beantwoorden.

Bronnen	• Welke middelen (tijd, geld, enz.) zijn voor de evaluatie beschikbaar?
Doelgroep	• Wat is de doelgroep van de interventie? Jongeren, eerstelijnsprofessionals, ouders, beleidsmakers, etc.
Activiteiten	• Wat zijn de activiteiten die als onderdeel van de interventie zullen plaatsvinden?
Doelen	• Wat zijn de doelstellingen van de interventie? • Op welke manier leiden de activiteiten tot de doelen?
Resultaten	• Welke resultaten vloeien uit de activiteiten voort? • Zijn de resultaten meetbaar?
Opbrengst	• Wat zijn de beoogde korte en lange termijn-opbrengsten van de interventie?
Behoeftte waarin wordt voorzien	• Op welke behoeften wordt door de interventie ingespeeld?

Figuur B5.2

De kernelementen zijn voor het merendeel van de zeven workshops hetzelfde omdat de hulpmiddelen en activiteiten kunnen worden toegepast op kinderen en jongeren, om zo de doelen te bereiken en te focussen op de ontwikkeling van individuele autonomie en versterking van de gemeenschap (zie Figuur B5.3).

Bronnen	• De middelen zullen afhangen van de professionals en de organisatie die de instrumenten in het specifieke geval en in hun context gebruiken. Het ontwerp van de evaluatie zal in elk specifiek geval afhangen van de middelen die ervoor beschikbaar zijn
Doelgroep	• In eerste instantie eerstelijnsprofessionals, ouders, en beleidsmakers. In tweede instantie jongeren die het risico lopen te radicaliseren, enz.
Activiteiten	• De workshops die door en aan eerstelijnsprofessionals gegeven worden. De oefeningen uit de workshops. Ze kunnen worden uitgevoerd op scholen of tijdens andere activiteiten die gericht zijn op jongeren (10-18 jr)
Doelen	• Eerstelijns professionals te ondersteunen met kennis en vaardigheden om radicalisering te helpen voorkomen bij jongeren • Jongeren weerbaarder te maken door sociale competentie, probleemoplossing, emotionele competentie en autonomie, bemiddelings- en onderhandelingsvaardigheden op te bouwen. • De activiteiten zullen deze vaardigheden ontwikkelen door middel van het cognitief-gedragsmatige instructiemodel en het leren door te doen model
Resultaten	• Deelname van eerstelijns professionals aan de workshops • Discussies onder leeftijdsgenoten, reflecties op uitgedeelde oefeningen, voltooide oefeningen en activiteiten, betrokkenheid van jongeren bij de besproken onderwerpen en de in de oefeningen ontwikkelde vaardigheden
Opbrengst	• Grotere kennis en meer vaardigheden en zelfvertrouwen bij eerstelijns professionals t.a.v. het voorkomen van radicalisering • Versterking van de weerbaarheid van kinderen en jongeren. Verbeterde vaardigheden zoals kritisch denken, woedebeheersing, conflictoplossing, enz. Verhoogde tolerantie binnen gemeenschappen
Behoeften waarin wordt voorzien	• Behoefte om eerstelijns professionals te versterken bij het voorkomen van polarisatie en radicalisering . • Behoefte om maatschappelijke polarisatie en radicalisering bij jongeren aan te pakken. • Behoefte aan verbetering van de individuele zelfredzaamheid en de zelfbeschikking van de gemeenschap.

Figuur B5.3

Identificeer het interventiemechanisme

Het antwoord bij de tweede stap is dat het interventiemechanisme van de ARMOUR-hulpmiddelen en -oefeningen ligt in het cognitieve gedragsmodel en het leren-door-te-doen-model. De educatieve technieken zijn instructie en demonstratie, rollenspel en oefening in scenario's, feedback, sociale versterking, en het uitgebreid oefenen en bespreken hoe je de vaardigheden in gewone situaties kunt gebruiken.

Voor de volgende stappen en meer informatie over ARMOUR's Impact Beoordelingsprototype, zie www.firstlinepractitioners.com en www.traininghermes.eu.

www.armourproject.eu

WETTELIJKE VERKLARING: Dit werk reflecteert de bevindingen van ARMOUR Werkpakket 4 'Het integreren van best practices en training'. De in dit document ingenomen standpunten zijn de volledige verantwoordelijkheid van de respectievelijke auteurs en stemmen niet noodzakelijk overeen met de zienswijzen van de Europese Commissie.

Dit project werd gefinancierd door de Internal Security Fund —
Police van de Europese Unie, onder Grant Agreement No. 823683.